T085 TKL 3 (46) Luận Đại Trí Độ-Phẩm 70-Ba Tuệ tt

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 84

LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ
QUYEÅN 84
GIAÛI THÍCH PHAÅM BAÛY MÖÔI (tieáp): BA TUEÄ

KINH: Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu caùc phaùp khoâng coù sôû vi, khoâng coù sôû taùc thì khoâng neân phaân bieät coù ba thöøa Thanh-vaên, Bích-chi Phaät vaø Phaät thöøa. Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Trong caùc phaùp khoâng coù sôû vi, khoâng coù sôû taùc thì khoâng coù phaân bieät; trong phaùp coù sôû vi, coù sôû taùc thì coù phaân bieät. Vì sao? Vì ngöôøi phaøm phu khoâng nghe ñöôïc Thaùnh phaùp, chaáp tröôùc naêm thoï uaån laø saéc, thoï, töôûng, haønh, thöùc; chaáp tröôùc Thí Ba-la-maät cho ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Ngöôøi aáy nghó coù saéc aáy, ñöôïc saéc aáy cho ñeán nghó coù Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc aáy, ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc aáy. Boà-taùt aáy nghó raèng, ta seõ ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, ta seõ ñoä chuùng sinh. Naøy Tu-boà-ñeà! Ta duøng naêm maét xem xeùt coøn khoâng thaáy ñöôïc saéc cho ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, huoáng laø ngöôøi ngu cuoàng khoâng coù maét maø muoán ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, ñoä thoaùt chuùng sinh? Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu Phaät duøng naêm maét xem xeùt khoâng thaáy coù chuùng sinh coù theå ñoä, sao nay Theá Toân ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, phaân bieät chuùng sinh coù ba nhoùm: Nhoùm chaùnh ñònh, nhoùm taø ñònh, vaø nhoùm baát ñònh? Phaät daïy: Naøy Tu-boà-ñeà! Ta ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, luùc ñaàu khoâng thaáy coù ba nhoùm chuùng sinh hoaëc chaùnh ñònh, hoaëc taø ñònh, hoaëc baát ñònh, vì chuùng sinh coù yù töôûng cho raèng coù phaùp, khoâng phaùp, Ta muoán tröø voïng töôûng chaáp tröôùc aáy neân theo phaùp theá tuïc maø noùi coù ñöôïc, chöù chaúng phaûi theo ñeä nhaát nghóa. Baïch ñöùc Theá Toân! Chaúng phaûi truï trong ñeä nhaát nghóa ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc ö?

Phaät ñaùp: Khoâng. Baïch ñöùc Theá Toân! Truù trong ñieân ñaûo ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc ö? Phaät ñaùp: Khoâng. Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu khoâng truù trong ñeä nhaát nghóa ñöôïc, cuõng khoâng truù trong ñieân ñaûo ñöôïc, vaäy coù phaûi khoâng coù Theá Toân khoâng ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc chaêng? Phaät daïy: Khoâng. Ta thaät ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, khoâng coù choã truù hoaëc nôi töôùng höõu vi, hoaëc nôi töôùng voâ vi. Thí nhö ngöôøi Phaät bieán hoùa ra khoâng truù nôi töôùng höõu vi, khoâng truù nôi töôùng voâ vi maø ngöôøi bieán hoùa cuõng coù ñeán coù ñi, cuõng ngoài cuõng ñöùng. Naøy Tu-Boà-ñeà! Ngöôøi bieán hoùa aáy hoaëc haønh Thí Ba-la-maät cho ñeán Baùt- nhaõ Ba-la-maät, hoaëc haønh boán thieàn, boán taâm voâ löôïng, boán ñònh voâ saéc, naêm thaàn thoâng, boán nieäm xöù cho ñeán taùm phaàn Thaùnh ñaïo; hoaëc tam-muoäi Khoâng, tam-muoäi Voâ töôùng, tam-muoäi voâ taùc; hoaëc haønh noäi khoâng cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng; hoaëc boäi xaû, ñònh chín thöù lôùp, möôøi löïc cuûa Phaät, boán ñieàu khoâng sôï, boán trí khoâng ngaïi, ñaïi töø ñaïi bi, ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, chuyeån Phaùp luaân. Ngöôøi bieán hoùa aáy hoùa laøm voâ löôïng chuùng sinh coù ba nhoùm. Naøy Tu-boà-ñeà, yù oâng nghó sao? Ngöôøi bieán hoùa aáy coù haønh Thí Ba-la-maät cho ñeán ôû ba nhoùm chuùng sinh chaêng? Tu-boà-ñeà thöa: Khoâng. Naøy Tu-boà-ñeà! Phaät cuõng nhö vaäy, bieát caùc phaùp nhö bieán hoùa, nhö ngöôøi bieán hoùa ñoä chuùng sinh bieán hoùa, khoâng thaät coù chuùng sinh coù theå ñoä. Nhö vaäy, Boà-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät gioáng nhö ngöôøi Phaät bieán hoùa haønh. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu heát thaûy phaùp nhö bieán hoùa, vaäy Phaät cuøng vôùi ngöôøi bieán hoùa coù gì sai khaùc? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Phaät cuøng vôùi ngöôøi bieán hoùa khoâng coù sai khaùc. Vì sao? Vì Phaät coù taïo taùc, ngöôøi bieán hoùa cuõng coù theå coù taïo taùc. Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu khoâng coù Phaät, thì rieâng ngöôøi bieán hoùa coù theå coù taïo taùc chaêng? Phaät daïy: Coù theå coù taïo taùc. Tu-boà-ñeà thöa: Laøm sao khoâng coù Phaät maø ngöôøi bieán hoùa coù theå coù taïo taùc? Naøy Tu-boà-ñeà! Thí nhö quaù khöù coù Phaät hieäu laø Tu-kieán-ña, vì muoán ñoä Boà-taùt neân hoùa laøm Phaät, xong lieàn töï dieät ñoä. Vò Phaät bieán hoùa aáy truï nöûa kieáp laøm Phaät söï, thoï kyù cho Boà-taùt haønh giaû xong môùi dieät

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 84 468

ñoä. Heát thaûy chuùng sinh trong theá gian cuõng bieát Phaät thaät dieät ñoä. Naøy Tu-boà-ñeà! Ngöôøi bieán hoùa aáy cuõng khoâng sinh khoâng dieät. Nhö vaäy, Boà-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät neân tin bieát caùc phaùp nhö huyeãn hoùa. Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu Phaät vaø ngöôøi Phaät bieán hoùa ra khoâng coù sai khaùc, laøm sao khieán boá thí thanh tònh; nhö ngöôøi cuùng döôøng Phaät, ngöôøi aáy cho ñeán khi ñöôïc Voâ dö Nieát-baøn, phöôùc ñöùc khoâng cuøng taän; neáu cuùng döôøng vò hoùa Phaät, ngöôøi aáy cho ñeán khi ñöôïc Voâ dö Nieát-baøn, phöôùc ñöùc cuõng coù theå khoâng cuøng taän ö? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Phaät vì thaät töôùng caùc phaùp neân laøm ruoäng phöôùc cho chuùng sinh vaø trôøi ngöôøi; hoùa Phaät cuõng vì thaät töôùng caùc phaùp neân laøm ruoäng phöôùc cho chuùng sinh vaø

trôøi ngöôøi. Naøy Tu-boà-ñeà! Gaùc qua phöôùc ñöùc gieo troàng ñöôïc nôi Phaät vaø hoùa Phaät aáy, neáu coù thieän nam töû thieän nöõ nhaân chæ ñem taâm cung kính nieäm Phaät, do thieän caên aáy cho ñeán khi heát khoå, thì phöôùc ñöùc kia khoâng cuøng taän. Naøy Tu-boà-ñeà! Gaùc qua vieäc taâm cung kính nieäm Phaät aáy, neáu ngöôøi thieän nam keû thieän nöõ chæ duøng moät caønh hoa raûi leân hö khoâng vaø nieäm Phaät, cho ñeán khi heát khoå, thì phöôùc kia khoâng cuøng taän. Naøy Tu-boà-ñeà! Gaùc qua vieäc taâm cung kính nieäm Phaät, raûi hoa nieäm Phaät aáy, neáu coù ngöôøi moät laàn xöng "Nam moâ Phaät", cho ñeán khi heát khoå, thì phöôùc kia khoâng cuøng taän. Nhö vaäy, trong ruoäng phöôùc cuûa Phaät gieo troàng, phöôùc kia khoâng cuøng taän. Vì vaäy neân bieát Phaät vaø hoùa Phaät khoâng coù sai khaùc,, vì thaät töôùng caùc phaùp khoâng coù sai khaùc. Naøy Tu-boà-ñeà! Boà-taùt neân nhö vaäy haønh Baùt- nhaõ Ba-la-maät, vaøo trong thaät töôùng caùc phaùp, thaät töôùng caùc phaùp aáy khoâng hö hoaïi; ñoù laø töôùng Baùt-nhaõ Ba-la-maät cho ñeán töôùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc khoâng hö hoaïi. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu thaät töôùng caùc phaùp khoâng hö hoaïi, côù sao Phaät goïi caùc phaùp töôùng, noùi raèng laø saéc, laø thoï, töôûng, haønh, thöùc, laø noäi phaùp, ngoaïi phaùp, laø thieän phaùp, laø baát thieän phaùp, laø höõu laäu, voâ laäu, laø theá gian, xuaát theá gian, laø phaùp coù traùnh, phaùp khoâng traùnh, laø phaùp höõu vi, phaùp voâ vi...? Baïch ñöùc Theá Toân! Nhö vaäy coù phaûi khoâng hoaïi phaùp töôùng chaêng? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Khoâng. Vì sao? Vì töôùng danh töï neân Ta chæ baøy caùc phaùp ñeå chuùng sinh hieåu roõ, Phaät khoâng phaù hoaïi thaät töôùng cuûa phaùp. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu do töôùng danh töï neân Phaät thuyeát phaùp ñeå cho chuùng sinh hieåu roõ, thì baïch Theá Toân! Neáu heát thaûy phaùp khoâng coù danh, khoâng coù töôùng, thì laøm sao duøng danh töôùng ñeå chæ daïy cho chuùng sinh ñöôïc hieåu?

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 84 469

Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Theo phaùp theá tuïc coù danh coù töôùng, thaät khoâng coù choã chaáp tröôùc. Thí nhö ngöôøi phaøm phu nghe noùi khoå, chaáp tröôùc danh, theo töôùng, coøn Phaät vaø ñeä töû khoâng chaáp tröôùc danh, khoâng theo töôùng. Neáu ñoái vôùi danh chaáp danh, ñoái vôùi töôùng chaáp töôùng, thì ñoái vôùi khoâng cuõng neân chaáp khoâng, ñoái vôùi voâ töôùng cuõng neân chaáp voâ töôùng, voâ taùc cuõng neân chaáp voâ taùc, thaät teá cuõng neân chaáp thaät teá, phaùp tính cuõng neân chaáp phaùp tính, voâ vi cuõng neân chaáp voâ vi? Naøy Tu-boà-ñeà! Heát thaûy phaùp chæ coù danh vaø töôùng, phaùp aáy khoâng ôû trong danh töôùng. Nhö vaäy, Boà-taùt chæ ôû trong danh töôùng haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, ôû trong danh töôùng aáy cuõng chaúng neân chaáp tröôùc. Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu heát thaûy phaùp höõu vi chæ coù danh töôùng, vaäy thì Boà-taùt vì ai neân phaùt taâm Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, chòu moïi söï lao khoå khi Boà-taùt haønh ñaïo boá thí, trì giôùi, nhaãn nhuïc, tinh taán, thieàn ñònh, trí tueä, haønh boán thieàn, boán taâm voâ löôïng, boán ñònh voâ saéc, boán nieäm xöù cho ñeán taùm phaàn Thaùnh ñaïo, haønh khoâng haïnh, voâ töôùng haïnh, voâ taùc haïnh, möôøi löïc cuûa

Phaät cho ñeán ñaïi töø ñaïi bi? Phaät daïy: Nhö lôøi Tu-boà-ñeà noùi, neáu heát thaûy phaùp höõu vi chæ coù danh töôùng, thì Boà-taùt vì ai neân haønh Boà-taùt ñaïo? Naøy Tu-boà-ñeà! Neáu phaùp höõu vi chæ coù danh töôùng, thì danh töôùng aáy goïi laø töôùng khoâng cuûa töôùng; vì vaäy neân Boà-taùt haønh Boà-taùt ñaïo, ñöôïc trí Nhaát thieát chuûng; ñöôïc trí Nhaát thieát chuûng roài, chuyeån phaùp luaân; chuyeån phaùp luaân roài, laáy phaùp ba thöøa ñoä thoaùt chuùng sinh. Danh töôùng aáy cuõng khoâng sinh, khoâng dieät, khoâng truï dò. Baáy giôø Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Theá Toân noùi trí Nhaát thieát chuûng? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Ta noùi trí Nhaát thieát chuûng. Tu-boà-ñeà thöa: Phaät noùi Nhaát thieát trí, noùi Ñaïo chuûng trí, noùi trí Nhaát thieát chuûng, ba trí aáy coù gì sai khaùc? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Nhaát thieát trí laø trí cuûa Thanh-vaên, Bích-chi Phaät; Ñaïo chuûng trí laø trí cuûa Boà-taùt; trí Nhaát thieát chuûng laø trí cuûa Phaät. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Vì nhaân duyeân gì neân Nhaát thieát trí laø trí cuûa Thanh-vaên, Bích-chi Phaät? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Nhaát thieát laø chæ cho phaùp trong, phaùp ngoaøi maø Thanh-vaên, Bích-chi Phaät bieát ñöôïc, nhöng khoâng theå duøng trí Nhaát thieát ñaïo, Nhaát thieát chuûng. Tu-boà-ñeà thöa: Vì nhaân duyeân gì Ñaïo chuûng trí laø trí cuûa Boà-taùt? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Nhaát thieát ñaïo, haøng Boà-taùt neân bieát, hoaëc laø

ñaïo Thanh-vaên, Bích-chi Phaät, ñaïo Boà-taùt phaûi bieát ñaày ñuû, cuõng phaûi bieát ñaïo aáy ñoä chuùng sinh maø khoâng taùc chöùng thaät teá. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Nhö Phaät noùi Boà-taùt neân ñaày ñuû caùc ñaïo, khoâng neân do ñaïo aáy taùc chöùng thaät teá ö? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Boà-taùt chöa nghieâm tònh coõi Phaät, chöa thaønh töïu tueä giaùc cho chuùng sinh, khi aáy chöa neân taùc chöùng thaät teá. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Boà-taùt truù trong ñaïo neân taùc chöùng thaät teá ö? Phaät ñaùp: Khoâng. Baïch ñöùc Theá Toân! Truù trong chaúng phaûi ñaïo taùc chöùng thaät teá ö? Phaät ñaùp: Khoâng. Baïch ñöùc Theá Toân! Truù trong ñaïo vaø chaúng phaûi ñaïo taùc chöùng thaät teá ö? Phaät ñaùp: Khoâng. Baïch ñöùc Theá Toân! Truù trong chaúng phaûi ñaïo chaúng phaûi chaúng phaûi ñaïo taùc chöùng thaät teá ö? Phaät ñaùp: Khoâng. Baïch ñöùc Theá Toân! Boà-taùt truï choã naøo taùc chöùng thaät teá? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: YÙ oâng nghó sao? OÂng truù trong ñaïo, vì khoâng laõnh thoï caùc phaùp neân saïch heát laäu hoaëc, taâm ñöôïc giaûi thoaùt chaêng? Tu-boà-ñeà thöa: Khoâng. OÂng truù trong chaúng phaûi ñaïo laäu hoaëc saïch heát, taâm ñöôïc giaûi thoaùt chaêng? Thöa khoâng, baïch Theá Toân. OÂng truù trong ñaïo chaúng phaûi ñaïo, laäu hoaëc saïch heát, taâm ñöôïc giaûi thoaùt chaêng? Thöa khoâng, baïch Theá Toân. OÂng truù trong chaúng phaûi ñaïo chaúng phaûi chaúng phaûi ñaïo, laäu hoaëc saïch heát, taâm ñöôïc giaûi thoaùt chaêng? Thöa khoâng, baïch Theá Toân. Con khoâng coù choã truù, khoâng laõnh thoï caùc phaùp, laäu hoaëc saïch heát, taâm ñöôïc giaûi thoaùt. Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Boà-taùt cuõng nhö vaäy, khoâng coù choã truù neân taùc chöùng thaät teá. Tu-boà-ñeà thöa: Theá naøo laø töôùng cuûa trí Nhaát thieát chuûng? Phaät daïy: Vì moät töôùng neân goïi laø trí Nhaát thieát chuûng, ñoù

laø töôùng caùc phaùp tòch dieät. Laïi nöõa, ñoái vôùi haønh, loaïi, töôùng maïo, danh töï caùc phaùp hieån baøy, thuyeát giaûng, Phaät nhö thaät bieát, do vaäy goïi laø trí Nhaát thieát chuûng.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 84 471

Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Nhaát thieát trí, Ñaïo chuûng trí, trí Nhaát thieát chuûng, ba trí aáy döùt kieát söû coù sai khaùc, coù cuøng taän, coù dö thöøa chaêng? Phaät daïy: Döùt phieàn naõo khoâng sai khaùc. Chö Phaät ñeàu döùt heát phieàn naõo vaø taäp khí, coøn Thanh-vaên khoâng döùt heát phieàn naõo vaø taäp khí. Baïch ñöùc Theá Toân! Caùc ngöôøi aáy khoâng ñöôïc phaùp voâ vi, coù döùt ñöôïc phieàn naõo ö? Phaät daïy: Khoâng. Baïch ñöùc Theá Toân! Trong phaùp voâ vi coù theå coù sai khaùc chaêng? Phaät daïy: Khoâng. Baïch ñöùc Theá Toân! neáu trong phaùp voâ vi khoâng coù sai khaùc, côù sao noùi ngöôøi aáy phieàn naõo taäp khí döùt, ngöôøi aáy phieàn naõo taäp khí khoâng döùt? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Taäp khí chaúng phaûi phieàn naõo; thaân vaø mieäng cuûa haøng Thanh-vaên, Bích-chi Phaät coù vieäc tôï nhö töôùng daâm duïc, saân haän, ngu si, ñoù laø taäp khí, ngöôøi phaøm phu laøm noù thôøi maéc toäi. Taäp khí ba ñoäc aáy chö Phaät khoâng coù. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu ñaïo khoâng coù, Nieát-baøn cuõng khoâng coù, côù sao phaân bieät noùi ñaây laø Tu-ñaø-hoaøn, Tö-ñaø- haøm, A-na-haøm, A-la-haùn, Bích-chi Phaät, Boà-taùt, Phaät? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Ñoù ñeàu laø do phaùp voâ vi maø coù phaân bieät laø laø Tu-ñaø-hoaøn, Tö-ñaø-haøm, A-na-haøm, A-la-haùn, Bích-chi Phaät, Boà-taùt, Phaät. Baïch Theá Toân! Thaät do phaùp voâ vi neân phaân bieät coù Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán Phaät ö? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Theá Toân noùi coù hai vieäc, ñoù chaúng phaûi theo ñeä nhaát nghóa; trong ñeä nhaát nghóa khoâng noùi coù hai vieäc. Vì sao? Vì trong ñeä nhaát nghóa khoâng coù ngoân thuyeát. Vì Thaùnh ñaïo döùt kieát söû neân noùi coù ñôøi sau. Tu-boà-ñeà thöa: Trong caùc phaùp töï töôùng khoâng, ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc, huoáng gì noùi coù ñôøi sau: (tieàn teá, haäu teá)? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Trong caùc phaùp coù töï töôùng khoâng, khoâng coù ñôøi tröôùc huoáng gì coù ñôøi sau. Naøy Tu-boà-ñeà! Vì chuùng sinh khoâng bieát caùc phaùp töï töôùng khoâng neân Ta noùi ñôøi tröôùc ñôøi sau; trong caùc phaùp töï töôùng khoâng ñôøi tröôùc ñôøi sau ñeàu khoâng theå coù ñöôïc. Nhö vaäy, Boà-taùt neân vì phaùp töï töôùng khoâng maø haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Neáu Boà-taùt haønh phaùp töï töôùng khoâng, thì khoâng vöôùng maéc gì, hoaëc noäi phaùp, hoaëc ngoaïi phaùp, hoaëc phaùp höõu vi, hoaëc phaùp voâ vi,

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 84 472

hoaëc phaùp Thanh-vaên, hoaëc phaùp Bích-chi Phaät, hoaëc phaùp Phaät. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Thöôøng noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät vì nghóa gì goïi laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Phaät daïy: Ñöôïc ñeä nhaát ñoä heát thaûy phaùp ñeán bôø kia, vì nghóa aáy neân goïi laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Laïi nöõa, chö Phaät, Boà-taùt, Bích-chi Phaät, A-la-haùn duøng Baùt-nhaõ aáy ñöôïc qua bôø kia, vì nghóa aáy neân goïi laø Baùt- nhaõ Ba-la-maät. Laïi nöõa, phaân bieät, truø löôïng,

phaù hoaïi heát thaûy phaùp cho ñeán vi traàn, trong ñoù khoâng coù chuùt naøo chaéc thaät, vì nghóa aáy neân goïi laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Laïi nöõa, caùc phaùp nhö nhö, phaùp tính, thaät teá ñeàu vaøo trong Baùt- nhaõ, vì nghóa aáy neân goïi laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Laïi nöõa, Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng coù phaùp hoaëc hôïp hoaëc taùn, hoaëc saéc hoaëc voâ saéc, hoaëc coù theå thaáy, hoaëc khoâng theå thaáy, hoaëc coù ñoái, hoaëc khoâng ñoái, hoaëc höõu laäu, hoaëc voâ laäu, hoaëc höõu vi, hoaëc voâ vi. Vì sao? Vì Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy voâ saéc, voâ hình, voâ ñoái, laø moät töôùng, ng- hóa laø voâ töôùng. Laïi nöõa, Tu-boà-ñeà! Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy hay sinh heát thaûy phaùp, heát thaûy laïc thuyeát bieän taøi, chieáu saùng taát caû; Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy ma hoaëc ma trôøi, Thanh-vaên, Bích-chi Phaät, ngöôøi, vaø caùc haøng Phaïm-chí, ngoaïi ñaïo; nhöõng ngöôøi oaùn thuø, hung aùc khoâng theå phaù hoaïi vò Boà-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Vì sao? Vì nhöõng haïng ngöôøi kia ñeàu khoâng theå coù ñöôïc trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Boà-taùt aáy neân nhö vaäy haønh theo nghóa Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Laïi nöõa, Tu-boà-ñeà! Boà-taùt muoán haønh nghóa Baùt-nhaõ Ba-la-maät saâu xa neân haønh nghóa voâ thöôøng, nghóa khoå, nghóa khoâng, nghóa voâ ngaõ, cuõng neân haønh nghóa khoå trí, nghóa taäp trí, nghóa dieät trí, nghóa Ñaïo trí, nghóa phaùp trí, nghóa loaïi trí, nghóa theá trí, nghóa tha taâm trí, nghóa taän trí, nghóa voâ sinh trí, nghóa nhö thaät trí. Nhö vaäy, Boà-taùt vì nghóa Baùt-nhaõ Ba-la-maät neân haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Trong Baùt-nhaõ Ba-la- maät saâu xa aáy, nghóa vôùi phi nghóa ñeàu khoâng theå coù ñöôïc, laøm sao Boà- taùt vì nghóa Baùt-nhaõ Ba-la-maät saâu xa neân haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Boà-taùt vì nghóa Baùt-nhaõ Ba-la-maät neân nghó nhö vaày: Tham duïc laø chaúng phaûi nghóa, nghóa aáy khoâng neân haønh; saân haän, ngu si laø chaúng phaûi nghóa, nghóa aáy khoâng neân haønh; heát thaûy taø kieán laø chaúng phaûi nghóa, nghóa aáy khoâng neân haønh. Vì sao? Vì töôùng ba ñoäc “nhö” khoâng coù nghóa, khoâng coù chaúng phaûi nghóa; vì heát thaûy töôùng taø kieán “nhö” khoâng coù nghóa, khoâng coù chaúng phaûi nghóa. Laïi nöõa, Boà-

taùt neân nghó raèng: Saéc chaúng phaûi nghóa, chaúng phaûi phi nghóa, cho ñeán thöùc chaúng phaûi nghóa, chaúng phaûi phi nghóa; Thí Ba-la-maät cho ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc chaúng phaûi nghóa, chaúng phaûi phi nghóa. Vì sao? Vì khi Phaät ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, khoâng coù phaùp coù theå ñöôïc hoaëc nghóa hoaëc chaúng phaûi nghóa. Coù Phaät, khoâng coù Phaät thì caùc phaùp taùnh vaãn thöôøng truù, khoâng coù nghóa, khoâng coù chaúng phaûi nghóa. Boà-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät neân xa lìa nghóa vaø chaúng phaûi nghóa. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Côù gì Baùt-nhaõ Ba-la-maät chaúng phaûi nghóa, chaúng phaûi phi nghóa? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Vì heát thaûy phaùp höõu vi khoâng coù töôùng laøm, vì vaäy neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät chaúng phaûi nghóa, chaúng phaûi phi nghóa. Baïch ñöùc Theá Toân! Heát thaûy Hieàn Thaùnh hoaëc Phaät hoaëc ñeä töû Phaät ñeàu laáy voâ vi laøm nghóa, côù sao Phaät noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng coù nghóa, chaúng phaûi nghóa? Phaät daïy:

Tuy heát thaûy Hieàn Thaùnh hoaëc Phaät hoaëc ñeä töû Phaät ñeàu laáy voâ vi laøm nghóa, nhöng cuõng khoâng vì vaäy taêng theâm, cuõng khoâng vì vaäy giaûm bôùt. Thí nhö hö khoâng “nhö” khoâng theå taêng theâm chuùng sinh, khoâng theå giaûm bôùt chuùng sinh. Nhö vaäy, Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuûa Boà-taùt khoâng theâm khoâng bôùt. Baïch ñöùc Theá Toân! Boà-taùt hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät voâ vi ñöôïc trí Nhaát thieát chuûng chaêng? Phaät daïy: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Boà-taùt hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät voâ vi aáy seõ ñöôïc trí Nhaát thieát chuûng, khoâng vì hai phaùp. Baïch ñöùc Theá Toân! Phaùp khoâng hai coù theå ñöôïc phaùp khoâng hai chaêng? Phaät daïy: Khoâng. Tu-boà-ñeà thöa: Phaùp hai coù theå ñöôïc phaùp khoâng hai chaêng? Phaät daïy: Khoâng. Tu-boà-ñeà thöa: Boà-taùt neáu khoâng do phaùp hai, khoâng do phaùp khoâng hai, laøm sao ñöôïc trí Nhaát thieát chuûng? Phaät daïy: Khoâng coù gì ñöôïc töùc laø ñöôïc, vì theá ñöôïc, khoâng coù gì ñöôïc. LUAÄN: Tu-boà-ñeà laïi hoûi: Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu heát thaûy phaùp khoâng coù töôùng taïo taùc, töôùng sinh khôûi, laøm sao phaân bieät coù ba thöøa? Phaät chaáp thuaän yù aáy vaø noùi nhaân duyeân: Keû phaøm phu chöa ñaéc ñaïo chaáp tröôùc naêm uaån, cuõng chaáp tröôùc phaùp khoâng, khoâng taïo taùc, khoâng sinh khôûi cho neân sinh nghi, laøm sao phaân bieät coù ba thöøa? Coøn oâng

ñaõ ñaéc ñaïo, khoâng chaáp tröôùc naêm uaån, khoâng chaáp tröôùc phaùp khoâng, khoâng taïo taùc, khoâng sinh khôûi, côù sao sinh nghi? Trong ñaây Phaät töï noùi nhaân duyeân: Ta duøng naêm maét xem coøn khoâng thaáy caùc phaùp saéc..., huoáng gì ngöôøi cuoàng khoâng coù maét maø muoán thaáy ñöôïc? Tu-boà-ñeà hoûi: Neáu khoâng coù phaùp, khoâng coù chuùng sinh, vì sao noùi coù ba nhoùm chuùng sinh? Phaät ñaùp: Ta xem chuùng sinh moät nhoùm coøn khoâng theå coù ñöôïc thì laøm sao coù ba? Chæ vì muoán phaù tröø ñieân ñaûo cho chuùng sinh neân phaân bieät coù ba. Haïng ngöôøi phaù ñöôïc ñieân ñaûo goïi laø nhoùm chaùnh ñònh; haïng ngöôøi chaéc chaén khoâng phaù ñöôïc ñieân ñaûo laø haïng taø ñònh; haïng ngöôøi gaëp ñöôïc nhaân duyeân thì coù theå phaù, khoâng ñöôïc thì khoâng theå phaù ñieân ñaûo laø thuoäc nhoùm baát ñònh; ñeàu laø noùi theo phaùp theá tuïc, chaúng phaûi chaân ñeä nhaát nghóa. Hoûi: Phaät thaät ôû trong ñeä nhaát nghóa ñaéc ñaïo, côù gì ñaùp vôùi Tu-boà- ñeà raèng khoâng? Ñaùp: Phaät daïy: Tu-boà-ñeà vì haøng Boà-taùt môùi phaùt taâm neân hoûi, vì theá Phaät ñaùp khoâng. Vì sao? Vì trong phaùp ñieân ñaûo chaáp coù coøn khoâng theå truù, huoáng hoà gì truù trong ñeä nhaát nghóa khoâng coù gì! Theá neân Tu-boà- ñeà nghi: Neáu khoâng truù caû hai nôi, thì seõ khoâng coù Theá Toân, khoâng ñöôïc thaønh Chaùnh giaùc? Neân Phaät ñaùp: Thaät ñöôïc ñaïo Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, chæ khoâng truù choã naøo. Tính höõu vi hö doái khoâng thaät, tính voâ vi khoâng, khoâng coù gì cuûa chính noù, cho neân khoâng theå truù. Trong ñaây Phaät muoán noùi roõ vieäc aáy neân neâu ví duï hoùa Phaät: Nhö hoùa Phaät khoâng truù trong tính höõu vi, khoâng truù trong tính voâ vi maø coù theå ñi laïi thuyeát phaùp. Hoûi: Ngöôøi bieán hoùa ñi laïi thuyeát phaùp thì coù theå ñöôïc, laøm sao coù theå haønh Thí Ba-la-maät ñöôïc? Ñaùp: Khoâng noùi ngöôøi bieán hoùa thöïc haønh ñöôïc, maø chæ maét chuùng sinh thaáy

tôi nhö coù thaät haønh. Vieäc bieán hoùa aáy nhö trong kinh noùi, cho ñeán tu-phieán-ña. YÙ Tu-boà-ñeà ñaõ tin chòu, moãi moãi nhaân duyeân ngöôøi bieán hoùa vaø Phaät thaät khoâng khaùc nhau, nhöng vaãn coøn chuùt nghi neân hoûi Phaät: Neáu khoâng coù phaân bieät thì phöôùc ñöùc cuùng döôøng Phaät thaät cho ñeán khi ñöôïc Voâ dö Nieát-baøn khoâng cuøng taän, vaäy phöôùc ñöùc cuùng döôøng hoùa Phaät cuõng khoâng cuøng taän ö? Phaät ñaùp: Cuùng döôøng hoùa Phaät, Phaät thaät, phöôùc aáy khoâng khaùc nhau. Vì sao? Vì Phaät chöùng ñöôïc thaät töôùng caùc phaùp neân phöôùc ñöùc cuùng döôøng khoâng cuøng taän, hoùa Phaät cuõng chaúng lìa thaät töôùng neân cuùng döôøng hoùa Phaät, taâm khoâng theå khaùc, phöôùc kia cuõng vaäy.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 84 475

Hoûi: Hoùa Phaät khoâng coù coâng ñöùc möôøi löïc..., laøm sao baèng Phaät thaät? Ñaùp: Coâng ñöùc möôøi löïc... ñeàu vaøo trong thaät töôùng, neáu möôøi löïc xa lìa thaät töôùng thì chaúng phaûi laø Phaät phaùp, bò rôi vaøo taø kieán ñieân ñaûo. Hoûi: Neáu nhö vaäy, Phaät thaät, hoùa Phaät chaéc chaén coù thaät töôùng, côù sao noùi ñem aùc taâm laøm thaân Phaät chaûy maùu maéc toäi nghòch? Ñaùp: Trong kinh chæ noùi ñem aùc taâm laøm thaân Phaät chaûy maùu, chöù khoâng noùi Phaät thaät hay hoùa Phaät. Neáu cuùng döôøng hoùa Phaät ñöôïc ñaày ñuû phöôùc, thì neáu ñem aùc taâm huûy baùng cuõng phaûi maéc toäi nghieäp; vì ngöôøi aùc ñònh goïi hoùa Phaät laø Phaät thaät neân ñem aùc taâm laøm Phaät chaûy maùu, beøn maéc toäi nghòch. Hoûi: Neáu nhö vaäy, côù gì trong Luaät taïng noùi gieát hoùa nhaân khoâng phaïm giôùi saùt? Ñaùp: Trong Luaät taïng ñeàu vì vieäc theá gian, nhieáp cheá chuùng Taêng neân kieát giôùi, chöù khoâng luaän thaät töôùng. Vì sao? Vì theo Luaät taïng coù ngöôøi, coù chuùng sinh theo giaû danh maø kieát giôùi, vì hoä trì Phaät phaùp neân khoâng xem toäi ñôøi sau nhieàu ít. Laïi, toäi naëng ñôøi sau trong Luaät laïi xem nheï, nhö ñaïo nhaân ñaùnh cheát traâu deâ, toäi naëng maø giôùi nheï, coøn ñaïo nhaân taùn thaùn ngöôøi nöõ thì ñoái vôùi giôùi laø naëng maø toäi ñôøi sau laïi nheï. Gieát traâu deâ bieán hoùa thì moïi ngöôøi khoâng cô hieàm cuõng khoâng dò nghò nhöng töï maéc toäi trong taâm; neáu gieát traâu deâ thaät vaø traâu deâ bieán hoùa maø taâm khoâng cho laø khaùc nhau thì maéc toäi nhö nhau. Nhöng yù cuûa Phaät cheá giôùi laø vì bò moïi ngöôøi cô hieàm neân laø naëng, theá neân trong kinh noùi yù nghieäp raát naëng, chöù khoâng phaûi thaân nghieäp, khaåu nghieäp. Nhö ngöôøi laøm vieäc boá thí lôùn maø khoâng baèng ngöôøi haønh töø tam muoäi, vì haønh töø tam-muoäi xem chuùng sinh khoâng coù sôû ñaéc neân töï ñöôïc voâ löôïng phöôùc; ngöôøi taø kieán döùt thieän caên, tuy khoâng naõo haïi chuùng sinh maø bò vaøo ñòa nguïc A- tyø. Theá neân cuùng döôøng hoùa Phaät, Phaät thaät vôùi taâm bình ñaúng thì phöôùc cuõng bình ñaúng. Laïi nöõa, trong ñaây Phaät noùi, gaùc qua vieäc hoùa Phaät ñaày ñuû töôùng saùng, neáu coù ngöôøi thaáy töôïng ñaát ñaù maø coù töø taâm nieäm Phaät thì ngöôøi aáy cho ñeán khi heát khoå, phöôùc kia khoâng cuøng taän. Laïi, gaùc qua vieäc töôïng ñaát ñaù, neáu ngöôøi coù taâm cung kính, tuy khoâng thaáy töôïng Phaät maø vì nghó ñeán Phaät, duøng hoa raûi giöõa hö khoâng ñeå cuùng döôøng, phöôùc aáy cuõng ñöôïc döùt heát khoå. Laïi gaùc qua

vieäc raûi hoa, chæ moät laàn xöng “nam moâ Phaät”, ngöôøi aáy cuõng cho ñeán ñöôïc heát khoå, phöôùc kia khoâng cuøng taän.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 84 476

Hoûi: Taïi sao chæ xöng suoâng danh töï “Nam moâ Phaät” beøn ñöôïc heát khoå, maø phöôùc kia khoâng cuøng taän? Ñaùp: Vì ngöôøi aáy töøng nghe coâng ñöùc cuûa Phaät hay ñoä thoaùt khoå giaø, beänh, cheát cho chuùng sinh, neân hoaëc cuùng döôøng nhieàu ít vaø xöng danh hieäu Phaät, ñöôïc voâ löôïng phöôùc; cuõng ñeán khi heát khoå, phöôùc khoâng cuøng taän. Theá neân, vì phöôùc ñieàn voâ löôïng neân tuy taâm nhu nhuyeán boá thí, phöôùc kia cuõng khoâng cuøng taän. Coù caùc nhaân duyeân vaø thí duï nhö vaäy neân Phaät thaät, hoùa Phaät khoâng khaùc nhau. Cuùng döôøng nôi phöôùc ñieàn cuûa Phaät, phöôùc kia voâ löôïng, vì thaät töôùng heát thaûy phaùp khoâng khaùc bieät. Tu-boà-ñeà hoûi: Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu thaät töôùng caùc phaùp khoâng phaù hoaïi neân hai Phaät khoâng khaùc, nay Phaät phaân bieät thuyeát phaùp, noùi aáy laø saéc, aáy laø thoï, töôûng, haønh, thöùc cho ñeán aáy laø höõu vi, aáy laø voâ vi haù khoâng phaù hoaïi thaät töôùng caùc phaùp ö? Phaät ñaùp: Naøy Tu-boà-ñeà! Phaät tuy moãi moãi phaân bieät thuyeát phaùp, chæ duøng ngoân thuyeát muoán cho chuùng sinh ñöôïc giaûi thoaùt, maø taâm Phaät khoâng vöôùng maéc gì. Neáu hai Phaät cuøng noùi vôùi nhau khoâng neân noùi danh töï, vì chuùng sinh khoâng hieåu kòp Phaät neân muoán daãn chuùng sinh hieåu bieát maø noùi thieän noùi aùc, nhö trong kinh Phaùp Hoa noùi ví duï Nhaø löûa, duøng ba xe ñeå duï daãn caùc ngöôøi con ra khoûi nhaø. Chæ duøng danh töôùng thuyeát phaùp maø khoâng phaù hoaïi ñeä nhaát nghóa. Tu-boà-ñeà hoûi: Tuy duøng danh töôùng vì chuùng sinh thuyeát phaùp, khoâng coù thaät söï, nhö vaäy haù khoâng hö doái ö? Phaät ñaùp: Thaùnh nhaân noùi theo theá tuïc, trong ñoù khoâng coù choã chaáp tröôùc danh töôùng. Trong ñaây Phaät töï noùi nhaân duyeân: Neáu phaøm phu noùi khoå thì chaáp danh thuû töôùng, chö Phaät vaø ñeä töû mieäng noùi khoå maø taâm khoâng chaáp tröôùc, neáu chaáp tröôùc thì khoâng goïi laø khoå thaùnh ñeá. Khoå ñeá töùc laø danh töôùng, khoâng coù chaân thaät nhaát ñònh, phaøm phu chaáp tröôùc cuõng laø danh töôùng, khoâng coù chaân thaät nhaát ñònh, laøm sao trong danh töôùng “khoâng” laïi chaáp tröôùc danh töôùng “khoâng”? Neáu trong danh töôùng khoâng maø chaáp tröôùc danh töôùng thì ñoái vôùi Khoâng aáy cuõng neân chaáp tröôùc Khoâng; voâ töôùng cuõng neân chaáp tröôùc voâ töôùng, voâ taùc cuõng neân chaáp tröôùc voâ taùc, cho ñeán tính voâ vi cuõng neân chaáp tröôùc tính voâ vi. Phaùp aáy ñeàu nhö töôùng khoå ñeá cuûa phaøm phu, chæ coù danh töôùng, danh töôùng cuõng khoâng truù trong danh töôùng. Boà-taùt vaøo trong phaùp moân danh töôùng aáy truù trong danh töôùng Baùt-nhaõ aáy neân quaùn saùt heát thaûy phaùp khoâng coù thaät. Tu-boà-ñeà hoûi: Neáu heát thaûy phaùp chæ coù danh töôùng, Boà-taùt laøm sao

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 84 477

phaùt taâm nhö trong kinh noùi? Phaät ñaùp: Neáu heát thaûy phaùp chæ coù danh töôùng, trong danh töôùng, danh töôùng cuõng khoâng; phaùp aáy ñeàu roát raùo

khoâng, vaøo nhö, phaùp taùnh, thaät teá; theá neân Boà-taùt coù theå phaùt taâm Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, cho ñeán coù theå duøng phaùp tam thöøa ñoä chuùng sinh. Neáu phaùp coù thaät töôùng nhaát ñònh, chaúng phaûi danh töôùng töùc laø khoâng coù sinh dieät, vì khoâng coù sinh dieät neân khoâng coù Khoå, Taäp, Dieät, Ñaïo, laøm sao ñem phaùp Nhò thöøa ñoä chuùng sinh? Neáu caùc phaùp chæ laø danh töï suoâng khoâng coù thaät, cuõng khoâng sinh dieät, vì khoâng sinh dieät neân khoâng coù Khoå, Taäp, Dieät, Ñaïo thì laøm sao coù theå ñoä? Nay Boà-taùt bieát heát thaûy phaùp danh töôùng "khoâng" thì xa lìa ñieân ñaûo cuûa theá gian, cuõng bieát danh töôùng "khoâng", cuõng xa lìa danh töôùng "khoâng". Nhö vaäy, lìa coù lìa khoâng, ôû vaøo trung ñaïo coù theå ñoä chuùng sinh. YÙ Phaät muoán noùi: Boà-taùt haønh Baùt- nhaõ trung ñaïo aáy ñöôïc trí Nhaát thieát chuûng. Baáy giôø Tu-boà-ñeà muoán naïn hoûi neân tröôùc aán ñònh lôøi Phaät, môùi hoûi: Theá Toân noùi trí Nhaát thieát chuûng ö? Phaät daïy: Ta noùi trí Nhaát thieát chuûng. Laïi hoûi: Phaät thöôøng noùi ba trí, ba trí coù gì sai khaùc? Phaät daïy: Nhaát thieát trí laø trí cuûa Thanh-vaên, Bích-chi Phaät. Vì sao? Vì Nhaát thieát laø trong saùu caên, ngoaøi saùu traàn möôøi hai nhaäp; trí Thanh- vaên, Bích-chi Phaät bieát ñöôïc töôùng chung cuûa phaùp aáy ñeàu vaø voâ thöôøng, khoå, khoâng, voâ ngaõ. Ñaïo chuûng trí laø trí cuûa Boà-taùt. Ñaïo coù boán thöù laø: Ñaïo thoï phöôùc laïc trong coõi nhaân thieân; nghóa laø gieo troàng phöôùc ñöùc thoï quaû baùo phöôùc laïc trong trôøi, ngöôøi, coïng vôùi ba thöøa ñaïo thaønh boán. Phaùp cuûa Boà-taùt laø daãn ñöôøng cho chuùng sinh, ñöa vaøo trong ñaïi ñaïo. Neáu ngöôøi khoâng theå vaøo ñaïi ñaïo thì ñöa vaøo Nhò thöøa; neáu ngöôøi khoâng theå vaøo Nieát-baøn, thì ñöa vaøo phöôùc laïc coõi ngöôøi coõi trôøi, laøm nhaân duyeân cho Nieát-baøn. Ñaïo phöôùc laïc cuûa theá gian laø möôøi ñieàu thieän vaø phöôùc ñöùc boá thí; ba möôi baûy phaåm trôï ñaïo laø ñaïo cuûa Nhò thöøa; ba möôi baûy phaåm trôï ñaïo vaø saùu Ba-la-maät laø ñaïo cuûa Boà-taùt, Boà-taùt neân bieát roõ raøng caùc ñaïo. Boà-taùt duøng Phaät ñaïo ñeå laøm lôïi mình, lôïi ngöôøi vaø duøng ba ñaïo kia chæ vì chuùng sinh; aáy goïi laø Ñaïo chuûng trí cuûa Boà-taùt. Tu-boà-ñeà hoûi: Côù gì Ñaïo chuûng trí laø vieäc cuûa Boà-taùt. Phaät ñaùp: Boà-taùt neân ñaày ñuû heát thaûy ñaïo, cuøng ñaïo aáy giaùo hoùa chuùng sinh, tuy ra vaøo ñaïo aáy maø chöa giaùo hoùa chuùng sinh, nghieâm tònh coõi Phaät, thì khoâng thuû chöùng; khi ñaày ñuû vieäc aáy, vaäy sau môùi ngoài ñaïo traøng thuû chöùng. Theá neân Ñaïo chuûng trí laø vieäc cuûa Boà-taùt. Tu-boà-ñeà hoûi: Boà-taùt truù ôû choã naøo thuû chöùng thaät teá? YÙ Tu-boà-ñeà

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 84 478

muoán hoûi: Neáu ôû trong ñaïo thuû chöùng thì vieäc aáy khoâng ñuùng, vì coù hai loãi: Moät laø ngöôøi coøn coù kieát söû khoâng theå coù chaùnh trí roát raùo thanh tònh; neáu coù thì khoâng khaùc gì vôùi Phaät, neáu khaùc maø coøn phieàn naõo taäp khí neân phaûi coù sai laàm. Hai laø heát thaûy phaùp höõu vi ñeàu laø hö doái, do hoøa hôïp neân coù, giaû danh khoâng coù chaân thaät nhaát ñònh, theá neân Phaät ñaùp khoâng. Baáy giôø Tu-boà-ñeà hoaëc nghó raèng: Ñaïo maø Phaät chöùng ñöôïc raát saâu, khoâng theå bieát taän ñaùy, theá neân laïi hoûi: Boà-taùt truù choã naøo thuû chöùng thaät teá? Phaät hoûi ngöôïc laïi Tu-boà-ñeà. Hoûi: Côù gì Phaät

khoâng ñaùp thaúng maø hoûi ngöôïc laïi Tu-boà-ñeà? Ñaùp: Tu-boà-ñeà ñoái vôùi ñaïo sôû ñaéc roõ raøng khoâng laàm, vì quí chuoäng phaùp sôû chöùng cuûa Phaät, ñoái vôùi boán caâu hyù luaän nhö coøn coù taâm chaáp tröôùc, khoâng hieåu roõ neân hoûi. Vì theá Phaät laáy choã sôû chöùng cuûa Tu-boà- ñeà hoûi ngöôïc laïi: Khi oâng ñaéc ñaïo laø ôû trong boán caâu chöùng ñaéc ö? Ñaùp: Thöa khoâng, con khoâng coù choã truù maø ñöôïc saïch heát laäu hoaëc. Phaät daïy: OÂng khoâng coù choã truù maø taâm ñöôïc giaûi thoaùt, thì neân bieát Boà-taùt cuõng nhö vaäy, khoâng ôû trong boán caâu maø chöùng thaät teá, cho neân Phaät hoûi ngöôïc laïi. Laïi coù ngöôøi hoûi: Trong boán caùch ñaùp, ñaây laø ñaùp baèng caùch hoûi ngöôïc laïi. Hoûi: Tu-boà-ñeà ôû trong Kim cang tam-muoäi taâm ñöôïc giaûi thoaùt, côù gì noùi khoâng truù trong ñaïo? Ñaùp: Truù laø thuû töôùng phaùp thaät coù nhaát ñònh; ngöôøi aáy laïi caàu thaéng phaùp voâ vi neân khoâng goïi laø truù nôi phaùp höõu vi, vì khoâng caàn duøng neân khoâng truù trong ñoù. Laïi coù ngöôøi noùi: Danh töôùng aáy trong phaùp phaøm phu coøn coù phaân bieät laø Kim cang, laø giaûi thoaùt; coøn chöùng ñöôïc phaùp voâ töôùng thì khoâng phaân bieät gì. Phaät vì phaùp voâ töôùng neân hoûi ngöôïc laïi Tu-boà-ñeà: OÂng khoâng neân laáy danh töôùng maø hoûi, oâng khoâng neân laáy danh töôùng maø vaán naïn. Trí Nhaát thieát chuûng laø trí cuûa Phaät. Trí Nhaát thieát chuûng laø trí thoâng suoát khoâng ngaïi ñoái vôùi heát thaûy phaùp ba ñôøi, bieát roõ lôùn nhoû, tinh thoâ, khoâng vieäc gì khoâng bieát. Phaät töï noùi nghóa cuûa trí Nhaát thieát chuûng, coù hai töôùng: Moät laø thoâng suoát thaät töôùng caùc phaùp, laø töôùng tòch dieät, nhö nöôùc trong bieån lôùn, gioù khoâng theå lay ñoäng, vì noù saâu thaúm, soùng moøi khoâng khôûi leân; trí Nhaát thieát chuûng cuõng nhö vaäy, gioù hyù luaän khoâng theå laøm lay ñoäng; hai laø ñoái heát thaûy phaùp coù theå duøng danh töôùng, vaên töï, ngöõ ngoân thoâng suoát roõ raøng voâ ngaïi, bao nhieáp hai vieäc coù khoâng, neân goïi laø trí Nhaát thieát chuûng. Coù ngöôøi noùi: Möôøi trí löïc, boán vieäc khoâng sôï, boán trí khoâng ngaïi, möôøi taùm phaùp khoâng sinh ñeàu laø töôùng trí tueä

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 84 479

hoøa hôïp; aáy goïi laø trí Nhaát thieát chuûng. Laïi coù ngöôøi noùi: Töø Kim cang tam-muoäi, thöù lôùp ñöôïc voâ ngaïi giaûi thoaùt neân hoaëc lôùn nhoû, xa gaàn, caïn saâu, khoù deã khoâng vieäc gì khoâng bieát. Coù voâ löôïng nhaân duyeân nhö vaäy neân goïi laø trí Nhaát thieát chuûng. Tu-boà-ñeà nghe xong hoûi Phaät: Phaät phaân bieät trí tueä coù cao, vöøa, thaáp, vaäy phieàn naõo do trí tueä ñoaïn tröø coù sai khaùc chaêng? Phaät ñaùp: Khoâng coù sai khaùc. Khi ñang ñoaïn tröø thì coù sai khaùc, ñoaïn tröø xong roài thì khoâng coù sai khaùc; thí nhö löôõi dao coù beùn, luït, neân khi chaët coù chaäm mau; khi chaët xong khoâng coù sai khaùc. Nhö Lai ñoái vôùi phieàn naõo vaø taäp khí ñeàu döùt heát, coøn Thanh-vaên, Bích-chi Phaät chæ döùt phieàn naõo maø taäp khí ñang coøn. Tu-boà-ñeà hoûi: Ba caùch ñoaïn phieàn naõo nhö Phaät noùi laø höõu vi hay laø voâ vi? Phaät ñaùp: Ñeàu laø voâ vi. Laïi hoûi: Trong phaùp voâ vi coù theå coù sai khaùc chaêng? Phaät ñaùp: Phaùp aáy voâ töôùng, voâ löôïng, laøm sao coù theå coù sai khaùc? Laïi hoûi: Neáu khoâng coù sai khaùc thì laøm sao noùi trong söï ñoaïn truø aáy coøn soùt laïi hay khoâng coøn soùt laïi? Phaät

ñaùp: Taäp khí khoâng goïi laø phieàn naõo thaät; coù ngöôøi tuy döùt taát caû phieàn naõo maø nôi thaân vaø mieäng cuõng coù töôùng phieàn naõo xuaát hieän, phaøm phu thaáy nghe töôùng aáy thì khôûi taâm baát tònh. Thí nhö A-la-haùn Maät-baø-tö-tra naêm traêm ñôøi ôû giöõa loaøi khæ, neân nay tuy ñöôïc thaønh A-la-haùn maø vaãn coøn taäp khí leo treøo caây coái, ngöôøi ngu troâng thaáy lieàn sinh kieâu maïn noùi vò Tyø-kheo aáy gioáng nhö khæ; vò A-la-haùn aáy khoâng coù taâm phieàn naõo nhöng coøn coù thoùi quen cuõ. Laïi nhö A-la-haùn Taát-laêng-giaø-baø-sa naêm traêm ñôøi sinh trong nhaø Baø-la-moân, taäp quen taâm khinh mieät, neân khi ñöôïc thaønh A-la-haùn maø coøn noùi vôùi thaàn soâng Haèng raèng: Tieåu tyø phaûi ngöng chaûy ñeå cho ta ñi qua. Thaàn soâng Haèng noåi giaän, ñeán caùo toá vôùi Phaät. Phaät daïy oâng saùm hoái, oâng coøn xöng laø tieåu tì. Taäp khí cuûa phieàn naõo thaân nghieäp vaø khaåu nghieäp nhö vaäy, haøng Tieåu thöøa chöa döùt saïch, coøn Phaät khoâng coù vieäc aáy. Nhö moät Baø-la-moân aùc khaåu, trong moät luùc laáy naêm traêm vieäc maéng Phaät, Phaät khoâng coù saéc giaän. Taâm Baø- la-moân beøn hoan hyû, lieàn trong moät luùc laáy naêm traêm vieäc hay taùn thaùn Phaät, Phaät cuõng khoâng coù saéc möøng. Neân bieát, phieàn naõo taäp khí Phaät ñaõ saïch heát, laønh vaø döõ khoâng khaùc nhau. Laïi, Phaät khi môùi ñaéc ñaïo, töø trong coâng ñöùc thaät ñaõ toûa ra tieáng taêm toát ñeïp, chæ coù Phaät töï bieát; vaø vieäc Baø-la-moân gieát ngöôøi con gaùi Phaïm- chí Toân-ñaø-lò (Sondari), ñem xaùc boû beân Tinh xaù ñeå vu khoáng Phaät, tieáng döõ ñoàn xa, Phaät ñoái vôùi hai vieäc aáy taâm khoâng ñoåi khaùc, cuõng khoâng lo

möøng. Laïi, Phaät vaøo laøng Baø-la-moân khaát thöïc, mang baùt khoâng trôû veà, hoaëc ñöôïc haøng trôøi ngöôøi cuùng döôøng, hoaëc trong ba thaùng phaûi aên côm baèng luùa nuoâi ngöïa, hoaëc trôøi Ñeá thích duøng moùn aên trôøi ñeå cuùng döôøng, hoaëc Phaät ôû laïi trong röøng A-la-baø-giaø bò choâng gai, gioù reùt, hoaëc ôû trong vöôøn Hoan hyû, ôû treân taûng ñaù traéng baùu lôùn cuûa Chö thieân meàm dòu, trôn laùng; hoaëc naèm treân toïa cuï cuûa Chö thieân... ñoái vôùi nhöõng vieäc toát xaáu, laønh döõ nhö vaäy, taâm Phaät khoâng lo möøng. Laïi nhö Ñeà-baø-ñaït-ña ñem saân taâm laên ñaù ñeán Phaät, hoaëc La-haàu-la ñem taâm cung kính chaáp tay leã Phaät, ñoái vôùi hai ngöôøi aáy, taâm Phaät bình ñaúng thöông yeâu nhö yeâu ñoâi maét mình. Coù nhöõng ñieàu gaây loaïn nhö vaäy, Phaät khoâng coù tö töôøng doái khaùc. Thí nhö vaøng thaät, ñoát, maøi, duõa, saéc noù khoâng bieán ñoåi. Phaät traûi qua caùc vieäc aáy, taâm khoâng coù theâm bôùt, neân coù theå bieát caùc taäp khí phieàn naõo yeâu gheùt, Phaät ñeàu döùt saïch. Tu-boà-ñeà thöa: Neáu trong thaät töôùng caùc phaùp hoaëc ñaïo, hoaëc Nieát- baøn, khoâng coù gì cuûa chính noù, neáu khoâng coù gì cuûa chính noù thì côû sao phaân bieät ñaây laø Tu-ñaø-hoaøn, ñaây laø Bích-chi Phaät chöa döùt heát taäp khí, coøn Phaät ñaõ döùt heát taäp khí? Phaät daïy: Ba thöøa cuûa baäc thaùnh ñeàu do phaùp voâ vi maø coù sai khaùc. Tuy nhaân nôi voâ vi maø coù sai khaùc, song ñoái vôùi phaùp voâ vi coù theå noùi ñöôïc. Tu-boà-ñeà muoán aán ñònh lôøi Phaät neân hoûi: Thaät do phaùp voâ vi neân coù sai khaùc ö? Phaät ñaùp: Theo danh töôùng ngöõ

ngoân cuûa theá tuïc neân coù theå phaân bieät sai khaùc, coøn trong ñeä nhaát nghóa khoâng coù phaân bieät. Vì sao? Vì trong ñeä nhaát nghóa, heát thaûy ñöôøng ngoân ngöõ döùt, heát thaûy choã taâm haønh döùt, chæ vì caùc baäc Thaùnh ñaõ döùt kieát söû neân noùi coù ñôøi sau; ñôøi sau laø Voâ dö Nieát-baøn. Tu-boà-ñeà hoûi: Caùc phaùp töï töôùng khoâng, neân ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc, huoáng gì ñôøi sau? Vì sao? Vì nhaân ñôøi tröôùc neân coù ñôøi sau? Phaät höùa khaû lôøi aáy: Vì chuùng sinh khoâng bieát caùc phaùp töï töôùng khoâng, neân Phaät noùi ñôøi tröôùc ñôøi sau, chöù trong caùc phaùp töï töôùng khoâng, ñôøi tröôùc ñôøi sau khoâng theå coù ñöôïc. Vì sao? Vì tröôùc coù sinh thì sau coù giaø cheát! Neáu lìa giaø cheát coù sinh thì khoâng cheát maø sinh? Caùi sinh aáy khoâng coù nhaân duyeân? Neáu tröôùc coù giaø cheát sau coù sinh, khoâng sinh laøm sao coù giaø cheát? Tröôùc vaø sau ñaõ khoâng theå coù ñöôïc thì cuøng moät luùc cuõng khoâng theå coù ñöôïc? Vì theá neân noùi trong phaùp töï töôùng khoâng, khoâng coù ñôøi tröôùc ñôøi sau. Phaät daïy: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Tu-boà-ñeà! Boà-taùt neân do phaùp khoâng töï töôùng maø haønh Baùt-nhaõ, noäi ngoaïi phaùp cho ñeán Phaät phaùp ñeàu khoâng vöôùng maéc.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 84 481

Hoûi: Töø tröôùc laïi ñaây thöôøng noùi töôùng Baùt-nhaõ, côù gì nay coøn hoûi? Ñaùp: Khoâng chæ hoûi töôùng maø coøn hoûi Phaät thöôøng noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät, laáy nghóa gì neân goïi laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Phaät daïy: Vì söï ñeä nhaát ñoä heát thaûy phaùp qua ñeán bôø kia, goïi laø Baùt- nhaõ Ba-la-maät. Ñeä nhaát ñoä laø haøng Thanh-vaên duøng trí thaáp ñoä maø qua; haøng Bích-chi Phaät duøng trung trí maø qua, coøn ñoái vôùi haøng Boà-taùt duøng thöôïng trí maø qua, neân goïi laø ñeä nhaát ñoä. Laïi nöõa, phieàn naõo coù chín: Thöôïng, trung, haï moãi baäc coù ba; trí tueä cuõng coù chín baäc: Trí tueä haï haï, laø trí töø ñoän caên Tu-ñaø-hoaøn, cho ñeán trí thöôïng haï laø trí cuûa ñeä nhaát Thanh-vaên Xaù-lôïi-phaát; baäc trí thöôïng trung laø trí Bích-chi Phaät; baäc trí thöôïng thöôïng laø Boà-taùt. Duøng thöôïng thöôïng trí ñoä thoaùt neân goïi laø ñeä nhaát ñoä. Ñoái vôùi Thanh-vaên, Bích-chi Phaät chæ töôùng chung ñoä thoaùt, nôi töôùng rieâng coù phaàn ít. Coøn Boà-taùt ñoái vôùi heát thaûy phaùp töôùng chung, töôùng rieâng ñeàu bieát roõ raøng, neân goïi laø ñeä nhaát ñoä. Laïi nöõa, khi Boà-taùt ñoä thoaùt, trí tueä bieát khaép phaùp coù theå bieát, coøn haøng Nhò thöøa ñoái vôùi phaùp coù theå bieát, trí khoâng bieán khaép ñöôïc, neân goïi laø ñeä nhaát ñoä. Laïi nöõa, ñeä nhaát ñoä laø haøng Ñaïi thöøa phöôùc ñöùc, trí tueä, saùu Ba-la- maät, ba möôi baûy phaùp trôï ñaïo ñaày ñuû neân an oån ñi qua. Laïi nöõa, chö Phaät, ñaïi Boà-taùt vaø chö thieân ñeàu ñeán giuùp ñôõ, an oån ñöôïc ñoä; nhö ngöôøi côõi thuyeàn baûy baùu, söûa sang duïng cuï ñi ñöôøng ñaày ñuû, chaéc chaén; treân thuyeàn ñuû thöù ñoà aên ngon, coù ngöôøi daãn ñöôøng toát, laïi gaëp gioù thuaän, thì coù theå vöôït qua toát ñeïp. Neáu ngöôøi côõi chieác beø coû ñi qua choã gheâ sôï thì khoâng goïi laø vöôït qua toát. Laïi nöõa, Phaät noùi ngöôøi ba thöøa do Baùt-nhaõ Ba-la-maät maø vöôït ñeán bôø beân kia Nieát-baøn, döùt moïi öu khoå; vì nghóa aáy neân goïi laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Laïi nöõa, trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät, heát thaûy phaùp trong

ngoaøi, lôùn nhoû, tö duy, truø löôïng, phaân bieät, truy tìm cho ñeán nhoû nhö maûy buïi, khoâng coù caùi gì beàn chaéc. Khi ñeán töôùng vi traàn thì khoâng theå phaân chia; taâm taâm soá phaùp trong moät nieäm cuõng khoâng theå phaân chia; trong Baùt- nhaõ Ba-la-maät aáy taâm vaø saéc ñeàu phaù hoaïi, truy tìm khoâng theå coù ñöôïc chaéc thaät; vì nghóa aáy neân goïi laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Laïi nöõa, Baùt-nhaõ laø tueä, Ba-la-maät laø ñeán bôø kia. Bôø kia laø cuøng taän bôø meù cuûa heát thaûy trí tueä. Trí tueä laø töôùng khoâng theå phaù hoaïi, töôùng khoâng theå phaù hoaïi töùc laø Nhö, thaät teá, phaùp tính, vì noù thaät neân khoâng theå phaù hoaïi; ba vieäc ñoù nhieáp vaøo trong Baùt-nhaõ neân goïi laø Baùt-nhaõ

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 84 482

Ba-la-maät. Laïi nöõa, Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng coù phaùp vôùi phaùp hoaëc hôïp, hoaëc taùn, vì roát raùo khoâng. Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy khoâng saéc, khoâng hình, khoâng ñoái, chæ moät töôùng ñoù laø khoâng coù töôùng. Nghóa aáy nhö tröôùc ñaõ noùi. Coù caùc nhaân duyeân nhö vaäy neân goïi laø nghóa Baùt-nhaõ. Nay seõ noùi nghóa Baùt-nhaõ. Nghóa laø Baùt-nhaõ coù theå sinh ra taát caû trí tueä, thieàn ñònh, laïc thuyeát bieän taøi. Do löïc Baùt-nhaõ neân dieãn thuyeát moät caâu moãi moãi laøm trang nghieâm cuøng kieáp khoâng heát. Choã maët trôøi maët traêng, sao khoâng theå chieáu ñeán, Baùt-nhaõ Ba-la-maät chieáu ñöôïc. Baùt-nhaõ phaù boùng toái voâ minh taø kieán. Ma hoaëc ma daân hoaëc ngöôøi caàu Thanh- vaên, Bích-chi Phaät, ngoaïi ñaïo, ngöôøi aùc khoâng theå phaù hoaïi. Vì sao? Vì Boà-taùt haønh Baùt-nhaõ, caùc ngöôøi aáy ñeàu khoâng theå coù ñöôïc ôû trong Baùt- nhaõ. Laïi nöõa, neáu haønh giaû nhaát taâm tín thoï, ñoïc tuïng thì caùc ngöôøi aùc khoâng theå tìm ñöôïc choã thuaän tieän, huoáng gì haønh giaû nhôù nghó ñuùng, laøm ñuùng nhö noùi. Nhö vaäy, Boà-taùt neân haønh nghóa Baùt-nhaõ aáy. Nghóa Baùt-nhaõ laø nghóa voâ thöôøng, nghóa khoå, khoâng, voâ ngaõ, trí boán ñeá, trí taän, trí voâ sinh, trí phaùp, trí loaïi, trí theá, trí tha taâm, trí nhö thaät neân haønh Baùt- nhaõ. Baùt-nhaõ aáy nhö bieån caû coù caùc baùu vaät hoaëc lôùn hoaëc nhoû, duy nhaát laø ngoïc nhö yù. Baùt-nhaõ cuõng coù caùc chaâu baùu trí tueä, ñoù laø: Boán thaùnh haïnh voâ thöôøng, khoå, khoâng, voâ ngaõ, möôøi trí, duy nhaát coù nhö thaät trí gioáng nhö ngoïc nhö yù. Hoûi: Nhö phaåm tröôùc noùi, haønh theo thöôøng hoaëc voâ thöôøng khoâng goïi laø haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, nay côù sao noùi: Haønh nghóa voâ thöôøng... neân haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Ñaùp: Toâi ñaõ ñaùp nhö tröôùc: Voâ thöôøng coù hai thöù: Neáu taâm chaáp tröôùc hyù luaän vaø hyù luaän voâ thöôøng thì khoâng goïi laø haønh Baùt-nhaõ; neáu khoâng coù taâm chaáp tröôùc, khoâng hyù luaän voâ thöôøng laø phaù ñieân ñaûo chaáp thöôøng. Laïi khoâng töï sinh taâm chaáp tröôùc, aáy goïi laø haønh Baùt-nhaõ. Hoûi: Trong Tam taïng chæ coù möôøi trí, sao trong ñaây coù theâm trí nhö thaät? Ñaùp: Theá neân goïi laø Ñaïi thöøa. Ñaïi phaùp hay haøm thoï tieåu phaùp, tieåu phaùp khoâng haøm thoï ñöôïc ñaïi phaùp. Hoûi: Möôøi trí coù theå töôùng rieâng, coøn trí nhö thaät coù töôùng gì? Ñaùp: Coù ngöôøi noùi: Bieát ñöôïc thaät töôùng caùc phaùp laø nhö nhö, phaùp tính, thaät teá, goïi laø töôùng nhö thaät trí. Trong ñaây Phaät noùi trí nhö thaät laø chæ cho trí Phaät coù ñöôïc. Vì sao? Vì ngöôøi naøo chöa saïch, coøn coù voâ minh

thì khoâng theå bieát nhö thaät. Haøng Nhò thöøa vaø Ñaïi Boà-taùt taäp khí chöa

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 84 483

saïch neân khoâng theå bieát khaép heát thaûy phaùp, heát thaûy chuûng, khoâng goïi laø trí nhö thaät, chæ coù Phaät ñoái vôùi heát thaûy voâ minh döùt saïch, khoâng coøn thöøa neân coù theå bieát nhö thaät. Hoûi: Neáu ngoaøi Phaät laïi khoâng coù ngöôøi naøo coù trí nhö thaät, thì haøng Nhò thöøa laøm sao ñöôïc Nieát-baøn, haøng Boà-taùt laøm sao ñöôïc voâ sinh nhaãn? Ñaùp: Trí nhö thaät coù hai: Moät laø bieán khaép, ñaày ñuû, hai laø chöa ñaày ñuû. Ñaày ñuû laø Phaät, chöa ñaày ñuû laø Nhò thöøa vaø ñaïi Boà-taùt. Thí nhö trong nhaø toái, vì caàn vieäc neân ñoát ñeøn; vieäc laøm xong sau laïi ñoát ñeøn, aùnh saùng caøng toû theâm. Nhaø toái coù hai phaàn, moät phaàn ngoïn ñeøn tröôùc ñaõ tröø, phaàn thöù hai ngoïn ñeøn sau tröø. Boùng toái phaàn thöù hai hôïp vôùi aùnh saùng ngoïn ñeøn ñaàu, neáu khoâng nhö vaäy thì ngoïn ñeøn thöù hai voâ duïng. Nhö vaäy, trí tueä cuûa haøng Nhò thöøa vaø ñaïi Boà-taùt tuy ñaõ phaù voâ minh, song phaàn voâ minh, maø trí tueä Phaät tröø ñöôïc caùc ngöôøi treân khoâng theå tröø; khoâng ñöôïc noùi ngoïn ñeøn ñaàu khoâng chieáu saùng. Nhö vaäy, khoâng ñöôïc noùi trí tueä cuûa haøng Nhò thöøa, Boà-taùt laø bieát khaép nhö thaät. Trí bieát khaép nhö thaät laø trí Phaät, coøn trí nhö thaät laø trí chung cuûa Nhò thöøa vaø Boà-taùt. Tu-boà-ñeà hoûi: Baïch ñöùc Theá Toân! Neáu trong Baùt-nhaõ thaâm saâu, nghóa vaø phi nghóa ñeàu khoâng theå coù ñöôïc, laøm sao noùi Boà-taùt vì nghóa Baùt-nhaõ thaâm saâu neân haønh Baùt-nhaõ? Phaät ñaùp: Caùc phieàn naõo tham duïc laø phi nghóa khoâng neân haønh. Caùc phaùp coù ba phaàn: Caùc phieàn naõo tham duïc laø phi nghóa; caùc thieän phaùp saùu Ba-la-maät... laø nghóa; saéc phaùp voâ kyù neân chaúng phaûi nghóa chaúng phaûi phi nghóa. Neáu coù ngöôøi ñoái vôùi phieàn naõo vaø ngöôøi gaây phieàn naõo sinh taâm oaùn gheùt, thì ñoái vôùi caùc thieän phaùp saùu Ba-la-maät vaø ngöôøi haønh thieän phaùp sinh taâm thöông yeâu, coøn ñoái vôùi saéc phaùp voâ kyù vaø ngöôøi haønh phaùp voâ kyù sinh taâm ngu si thì nhö trong kinh noùi: Phaøm phu khi thoï vui sinh taâm tham, khi thoï khoå sinh taâm giaän, khi thoï khoâng vui khoâng khoå sinh taâm si. Theá neân noùi Boà-taùt neân nghó raèng tham duïc... laø phi nghóa, khoâng neân nghó cho ñoù laø phi, nhö kinh noùi roäng. Trong ñaây Phaät töï noùi nhaân duyeân; phaùp laønh, phaùp döõ, phaùp voâ kyù chæ moät töôùng Nhö, khoâng coù nghóa vaø phi nghóa, vì töôùng Nhö khoâng coù hai, khoâng coù phaân bieät. Laïi nöõa, khi Phaät ñaéc ñaïo khoâng thaáy moät phaùp hoaëc nghóa hoaëc phi nghóa. Thaät töôùng caùc phaùp duø coù Phaät hay khoâng coù Phaät vaãn thöôøng truù, khoâng khôûi leân nghóa vaø chaúng phaûi nghóa. Neáu bieát nhö vaäy töùc laø nghóa, chæ vì phaù tröø taâm phaân bieät neân noùi khoâng neân haønh theo nghóa vaø phi nghóa. Nhö vaäy, Boà-taùt neân haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät lìa nghóa vaø

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 84 484

phi nghóa. Tu-boà-ñeà laïi hoûi: Côù gì Baùt-nhaõ Ba-la-maät chaúng phaûi nghóa chaúng phaûi phi nghóa? Phaät daïy: Heát thaûy phaùp khoâng coù töôùng taùc khôûi, khoâng coù töôùng naêng taùc, sôû taùc, laøm sao Baùt-nhaõ laïi khôûi leân nghóa vaø

chaúng phaûi ng- hóa? Tu-boà-ñeà laïi hoûi: Neáu heát thaûy chö Phaät vaø ñeä töû ñeàu laáy voâ vi phaùp laøm nghóa, côù sao Phaät noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng theå khôûi taùc nghóa vaø chaúng phaûi nghóa. Phaät ñaùp: Heát thaûy thaùnh nhaân tuy laáy phaùp voâ vi laøm nghóa maø khoâng theâm khoâng bôùt. Trong kinh naøy noùi thí duï: Nhö hö khoâng Nhö, khoâng theå theâm chuùng sinh, khoâng theå bôùt chuùng sinh, vì hö khoâng, khoâng coù phaùp neân khoâng coù nghóa vaø chaúng phaûi nghóa, huoáng gì hö khoâng Nhö! Hö khoâng tuy khoâng coù phaùp song heát thaûy nhaân gian nhaân nôi hö khoâng maø coù ñöôïc söï taïo taùc; Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuõng nhö vaäy, tuy voâ töôùng voâ vi, maø nhaân nôi Baùt-nhaõ coù theå tu caùc Phaät ñaïo, naêm Ba-la-maät. Vì taâm chaáp tröôùc neân noùi Baùt-nhaõ khoâng coù nghóa vaø chaúng phaûi nghóa; khoâng coù taâm chaáp tröôùc neân noùi thaät nghóa ñeä nhaát. Vì theo theá tuïc ñeá neân noùi nghóa, coøn trong ñeä nhaát nghóa ñeá khoâng coù nghóa. Laïi nöõa, Baùt-nhaõ coù hai: Moät laø höõu vi, hai vaø voâ vi. Hoïc höõu vi Baùt-nhaõ coù theå ñaày ñuû saùu Ba-la-maät, truù trong möôøi ñòa; hoïc voâ vi Baùt- nhaõ, döùt saïch heát thaûy phieàn naõo vaø taäp khí, thaønh Phaät ñaïo. Nay Tu-boà- ñeà hoûi Phaät: Boà-taùt hoïc voâ vi Baùt-nhaõ ñöôïc Nhaát thieát trí, laøm sao noùi khoâng coù nghóa? Phaät ñaùp: Tuy ñöôïc Nhaát thieát trí, chaúng vì hai phaùp neân ñöôïc. Phaân bieät thuû töôùng goïi laø hai phaùp. Laïi hoûi: Phaùp khoâng hai coù theå ñöôïc phaùp khoâng hai ö? Phaät ñaùp: Khoâng. Vì sao? Vì phaùp khoâng hai töùc laø voâ vi. Voâ vi khoâng coù töôùng ñaéc vaø khoâng ñaéc, vì phaùp voâ vi khoâng theå haønh. Laïi hoûi: Neáu do phaùp khoâng hai khoâng ñöôïc, thì coù theå do phaùp hai ñöôïc phaùp khoâng hai chaêng? Phaät ñaùp: Khoâng. Vì sao? Vì phaùp hai hö doái, khoâng thaät, laøm sao haønh phaùp khoâng thaät ñöôïc phaùp thaät? Laïi hoûi: Neáu chaúng do phaùp hai, chaúng do phaùp khoâng hai, laøm sao ñöôïc trí Nhaát thieát chuûng? Phaät ñaùp: Khoâng coù sôû ñaéc töùc laø ñaéc. Trong ñaây hai vaø khoâng hai töùc laø khoâng coù phaân bieät, ñeàu khoâng coù sôû ñaéc. Khoâng coù sôû ñaéc aáy khoâng do coù sôû ñaéc maø haønh. Tuy haønh phaùp höõu vi, khoâng coù sôû ñaéc

aáy, vì taâm khoâng thuû töôùng neân khoâng coù sôû ñaéc. Vì sao? Vì haønh hôïp vôùi khoâng, voâ töôùng, voâ taùc vaäy.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.